

Моленда Е., Козырчак И. — **Haemophilus somnus** как этиологический фактор воспалений легких у телят.

ственным, но также обильно растущим бактериальным фактором.

Molenda J., Kozyczak J. — **Haemophilus somnus** as an aetiological agent of calf pneumonia.

From pneumonic lungs of 6 calves gram negative bacteria of morphological, cultural, physiological and biochemical properties identical with the reference strain of *Haemophilus somnus* CCM 6083 were isolated. Besides, it was found serological identity of the isolated and reference strain. The isolated from pathological material bacteria were not only one, but also good growing microorganisms.

KRYSTYNA KASPERSKA, ZOFIA KLIMCZAK

Przypadek bedsoniazy u owiec

Z Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Koszalinie

Drobnoustroje z rodzaju *Chlamydia* są szeroko rozpowszechnione w przyrodzie. Należą one do zarazków warunkowo chorobotwórczych i swoje działanie patogenne wykazują zwykle przy obniżeniu odporności zwierząt. W ostatnich latach dość często notowano zachorowania wywołane przez drobnoustroje z rodzaju *Chlamydia* zwłaszcza u bydła (3, 4, 6, 11, 12, 13, 15, 16, 17), u ptaków (1, 2, 10, 20), ludzi (1, 7, 8, 9), owiec (5, 14, 18, 19). Przypadki enzootycznego ronienia owiec zostały po raz pierwszy opisane przez Stampa w 1950 r. na terenie Szkocji (14). W Polsce po raz pierwszy przypadek chlamydiazy u owiec został opisany przez Uziębło w 1964 r. (19). Zarazki tej grupy wywołują zapalenie stawów, wymienia, płuc, biegunki oraz ronienia. W Polsce jak dotychczas bedsoniaza u owiec nie przedstawia takiego problemu jak u bydła, jednak w niektórych gospodarstwach może się stać przyczyną poważnych strat.

Celem pracy było przedstawienie przypadku bedsoniazy u owiec w fermie P. na terenie woj. koszalińskiego.

Materiał i metody

W owczarni w okresie luty—marzec wystąpiły liczne padnięcia 1—2-dniowych jagniąt. Ponadto u dorosłych owiec obserwowano wypadnięcia pochwy, niekiedy macicy, czasem ronienia. Maciorki z jagniętami oraz ciężarne owce przebywały razem w wilgotnym pomieszczeniu o temp. od +3°C do -1°C. Ściółkę w budynku stanowiła wilgotna słoma. Owce żywiono mieszanką CJ, słomą rzepakową, kiszonką i b. skąpą ilością siana. Ponadto otrzymywały sól do lizania, czasami Polfasol E, Vitazol AD₃E, Biotan. Pasze te podawane były nieregularnie i w małych ilościach (brak określonej dawki pokarmowej). Owce wykazywały słabą kondycję, niekiedy kulawiznę związaną z brakiem pielęgnacji racic. U pojedynczych zwierząt obserwowano zapalenie spojówek, pojedynczy kaszel oraz skąpy wyciek z jamy nosowej.

Materiał badany stanowiło 17 padłych owiec w tym 3 dorosłe i 14 jagniąt.

U wszystkich zwierząt wykonano badania sekcyjne, bakteriologiczne, parazytologiczne i toksykologiczne.

Ponadto przeprowadzono badania w kierunku chlamydiazy. Z materiału pobranego bezpośrednio po sekcji (płuca, wątroba, śledziona, macica) sporządzano preparaty odciskowe i mazane, które po wysuszeniu na powietrzu i utrwaleniu nad płomieniem barwiono metodą Gimeneza i Stampa. Zarazki izolowano z materiału badanego przy użyciu 7-dniowych zarodków kurzych drogą dwóch kolejnych pasaży. Równolegle przeprowadzono badania kontrolne na zarodkach kurzych przy użyciu jałowego buforu PBS. Każdorazowo przed pasażem na zarodkach kurzych materiał diagnostyczny kontrolowano na podłożach sztucznych. Z padłych między 4 a 10 dniem (zgodnie z instrukcją Nr 31 Min. Rol. Dep. Wet. z dn. 14 lipca 1973 r.) po zakażeniu zarodków kurzych wypreparowywano błony żółtkowe, z których sporządzano preparaty odciskowe i mazane barwione metodą Gimeneza oraz Stampa.

Wyniki i omówienie

Sekcyjnie stwierdzono u wszystkich badanych zwierząt przekrwienie spojówek, silne przekrwienie całych płatów lub pojedyncze ogniska zapalne w płucach, mierny obrzęk wątroby, śledziona i nerek, przekrwienie pęcherza moczowego, ponadto u 8 jagniąt pojedyncze wybroczyny na sercu oraz u 2 maciorek — przekrwienie i rozpulchnienie błony śluzowej macicy pokrytej licznymi nalotami szarobrunatnego włókniaka. Rutynowym badaniem bakteriologicznym stwierdzono u 12 owiec — z jelit liczne, z narządów mięsowych — pojedyncze kolonie *E. coli*, u 5 pozostałych owiec brak wzrostu bakterii tlenowych. Badania na obecność drobnoustrojów z rodzaju *Salmonella*, *Brucella*, *Vibrio*, *Listeria*, beztlenowców oraz badania parazytologiczne i toksykologiczne na obecność soli metali ciężkich Zn, As, Pb, Tl, Hg dały wynik ujemny. Badania mikroskopowe preparatów odciskowych i mazanych wykonanych z płuc, wątroby, śledziona i macicy barwionych metodą Gimeneza i Stampa wykazały obecność ciałek elementarnych u 6 badanych owiec. We wszystkich stwierdzonych przypadkach bedsoniazy każdorazowo wykazywano obecność ciałek elementarnych w preparatach z

płuc, w mniejszym zaś stopniu w preparatach ze śledziony, macicy i wątroby. Obecność tych zarazków w badanym materiale potwierdziły badania hodowlane na zarodkach, które zamierały między 6 a 10 dniem po zakażeniu. U sekcjonowanych zarodków stwierdzono przekrwienie woreczka żółtkowego i zarodka, a niekiedy nieliczne wybroczyny na skórze głowy i tułowia. W preparatach mikroskopowych wykonanych z błon żółtkowych padłych zarodków I i II pasażu, barwionych metodą Gimeneza i Stampa stwierdzono ciała elementarne w postaci b. drobnych, owalnych, czasem okrągłych ziarenek, barwiących się na kolor czerwony przy delikatnie zielonym tle. W polu widzenia ciała elementarne układały się w małe grupki, niekiedy zaś obok nich występowały pojedyncze formy. U zarodków kontrolnych brak było opisanych zmian.

Stwierdzane od 1971 r. coraz częstsze przypadki chlamydiazy u owiec (19, 21) oraz opisany przypadek własny świadczą o nasilaniu się zakażeń wywołanych przez drobnoustroje z rodzaju *Chlamydia*. Uziębło (19) oraz Zahaczewski i wsp. (21) zwracają uwagę, iż złe warunki środowiskowe i nieodpowiednie żywienie owiec usposabiają do występowania chlamydiazy. Okres jesienno-zimowy, na który przypadają wykoty nie jest korzystny dla owiec. W tym czasie dochodzi do obniżenia odporności a tym samym zwiększonej podatności na chorobę. Zwalczenie chlamydiazy jest trudne. W przypadku podejrzenia tej choroby zaleca się izolację zwierząt chorych, niszczenie ewentualnych źródeł zakażenia (poronione płody, łożyska, zanieczyszczona ściółka) oraz bieżące odkażanie owczarni. Konieczna jest również poprawa warunków środowiskowych i pełnowartościowe żywienie.

Opisany przypadek wskazuje, iż przy masowych roniach owiec oraz upadkach nowo narodzonych jagniąt oprócz rutynowych badań bakteriologicznych, parazytologicznych i toksykologicznych wskazane jest przeprowadzanie badań w kierunku bedsoniazy.

Piśmiennictwo

1. Boron P., Hencher Z., Jeżyna Cz.: Choroba ptasia. PZWL, Warszawa, 1971.
2. Borzemska W. B.: Vademecum chorób drobiu. PWRiL, Warszawa, 1978.
3. Boryczko Z., Sadowski J. M., Truszczyński M., Majchrzyk H.: *Medycyna Wet.* 29, 483, 1973.
4. Boryczko Z., Szańkowska Z., Majchrzyk H.: *Medycyna Wet.* 29, 687, 1973.
5. Cakala S.: Choroby owiec. PWRiL, Warszawa, 1975.
6. Cygan Z., Rubaj B., Wawrzkiwicz J., Truszczyński M., Pielecki M.: *Medycyna Wet.* 31, 652, 1975.
7. Hencher Z.: *Post. Mikrobiol.* 5, 91, 1966.
8. Hencher Z., Doleżko-Marciniak H.: *Pol. Tyg. lek.* 25, 44, 1970.
9. Koba S.: Badania epidemiologiczne i kliniczno-laboratoryjne w przebiegu ornitozy ludzi. Praca habilit. Kielce, 1972.
10. Marek K.: Choroby drobiu. PWRiL, Warszawa, 1972.
11. Sadowski J. M., Truszczyński M.: *Medycyna Wet.* 28, 229, 1972.
12. Sadowski J. M., Szulc L., Hoffman-Woźniak K., Truszczyński M., Jaśkowski L.: *Pol. Arch. wet.* 16, 481, 1973.
13. Sadowski J. M., Jaśkowski L., Szulc L., Truszczyński M.: *Pol. Arch. wet.* 18, 491, 1973.
14. Stamp J. T., McEuen A. D., Watt J. A. A., Nisbet D. J.: *Vet. Rec.* 62, 251, 1950.
15. Truszczyński M., Sadowski J. M.: *Medycyna Wet.* 28, 391, 1972.

16. Truszczyński M., Sadowski J. M.: *Medycyna Wet.* 29, 389, 1973.
17. Truszczyński M., Cygan Z.: *Medycyna Wet.* 31, 590, 1975.
18. Truszczyński M.: *Bakteriologia weterynaryjna*. PWRiL, Warszawa, 1977.
19. Uziębło B.: *Medycyna Wet.* 20, 726, 1964.
20. Wachnik Z.: *Choroby drobiu*. PWN, Warszawa, 1979.
21. Zahaczewski J., Ramisz A., Sadowski J. M., Wierzchos E.: *Medycyna Wet.* 30, 556, 1974.

Adres autora: lek. wet. Krystyna Kasperska, ul. Tetmajera 20 m. 14, 75-610 Koszalin.

Касперская К., Климчак З. — Случай бедсониаза у овец.

В настоящей работе описан случай бедсониаза у овец на одной из ферм Кошалинского воеводства. В месяцах феврале, марте появились крупные падежи новорожденных ягнят и выпадения влагалища, матки и абортны овец. Провели комплексные исследования. Исключили присутствие болезнетворных микроорганизмов из рода *Salmonella*, *Brucella*, *Vibrio*, *Listeria*, анаэробов. Паразитологические и токсикологические исследования на присутствие солей тяжелых металлов Zn, As, Tl, Pb, Hg дали отрицательный результат. Микроскопические исследования препаратов, выполненных из легких, печени, селезенки, матки и исследования, проведенные на 7-дневных куриных зародышах, в 6 случаях на 17 исследуемых животных показали присутствие элементарных тел.

Kasperska K., Klimczak Z. — Chlamydiasis in sheep.

A case of chlamydiasis in sheep was described on the farm in the Koszalin district. In February and March there were observed many deaths of new-born sheep, abortions, prolapses of uteri and vaginae. Pathogens of *Salmonella*, *Brucella*, *Vibrio*, *Listeria* sp. and anaerobic bacteria were excluded. Parasitological and toxicological examinations on the presence of heavy metals (Zn, As, Tl, Pb and Hg) were negative. Microscopic preparations made from the lungs, liver, spleen and uterus, and also examinations on hen embryos revealed the presence of elementary bodies in six cases out of 17 animals under study.

SAVAN M., ANGULO A. B., DERBYSHIRE J. B.: Indukowanie interferonu i przeciwciał oraz działanie ochronne szczepionki przeciwko zapaleniu nosa i tchawicy była po stosowaniu donosowym. (Interferon, antibody responses and protection induced by an intranasal infections bovine rhinotracheitis vaccine). *Can. vet. J.* 20, 207—210, 1979 (8).

Badania nad indukcją interferonu i kształtowaniem się przeciwciał po donosowym szczepieniu przeciwko zakaźnemu zapaleniu nosa i tchawicy była przeprowadzono na 22 cieleciach w wieku 4—6 tygodni w 4 grupach doświadczalnych. Challenge przeprowadzono przy użyciu zjadliwego szczepu wirusa IBR (szczep Coopera) po 3 dniach, 3 tygodniach, 3,5 lub 9 miesiącach po szczepieniu. Interferon pojawiał się po 2—3 dniach po szczepieniu i znikł 10 dnia po szczepieniu. Swoiste dla wirusa IBR przeciwciała pojawiały się w wydzielinie jamy nosowej i w surowicy w okresie od 7 dnia do 9 miesiąca po szczepieniu w mianie od 1:2 do 1:16. Cielecia zakażane w okresie od 3 tygodnia do 9 miesiąca po szczepieniu były w pełni odporne na zakażenie zjadliwym szczepem wirusa IBR. Obecność przeciwciał nawet w niskim mianie w wydzielinie jamy nosowej i w surowicy przemawia za istnieniem odporności.

G.